

'Hulphond Sanuk bood Karen nabijheid op momenten dat er niemand was'

Door: Koosje de Beer

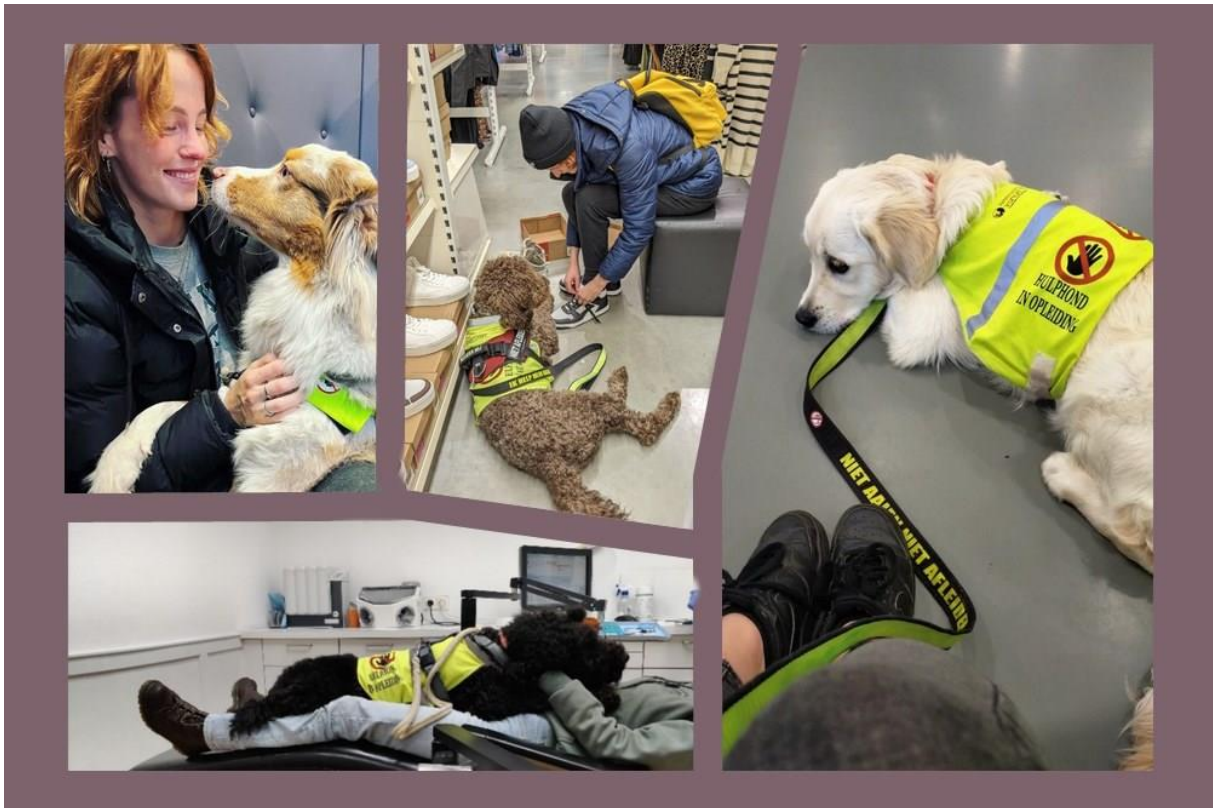
Gepubliceerd: 10-04-2023 in het digitale magazine van GGZ

Hij biedt een buffer door tussen zijn baasje en de buitenwereld te staan,

reageert op gedragsveranderingen als voorbode van overprikkeling of wekt de cliënt uit een nachtmerrie. De taken van een hulphond zijn divers, maar altijd specifiek voor wat iemand nodig heeft. “Sanuk bood mijn zus veiligheid en nabijheid op de momenten dat er niemand was”, zegt Annemarijn. Een hulphond biedt veel, maar de opleiding is duur en zorgverzekeraars geven voorlopig niet thuis.

“Ik raak door mijn autisme snel overprikkeld, wat kan zorgen voor een shutdown: mijn hoofd raakt te vol en ik kan dan niet meer praten of communiceren. Soms lukt ook het bewegen niet meer goed of beschadig ik mezelf. Een hulphond leert te reageren op veranderingen in gedrag en emoties. Hij kan mij dan waarschuwen, zodat ik hopelijk nog op tijd kan ingrijpen. Of hij kan mij kalmeren en sneller uit die toestand halen. Dat zou ik zó fijn vinden!”

Zo begint de uitleg die Claire heeft geschreven voor haar crowdfunding. Zij weet van een goede vriendin wat een hulphond kan betekenen en heeft een paar maanden geleden een intake gedaan bij Kynologisch Instituut Vanuit 't Hart. “Ik mag starten en probeer nu het geld voor de aanschaf en de opleiding van een puppy bij elkaar te krijgen. Inclusief de basisbenodigdheden en een reserve voor onverwachte kosten ga ik uit van 15.000 euro.”

Erfenis

De kosten voor de training van de hond van Karen lagen met rond de 20.000 euro nog iets hoger, weet Annemarijn. “Mijn zus heeft het betaald uit haar deel van de erfenis die vrijkwam na het overlijden van mijn vader. De zorgverzekering vergoedt de kosten niet.”

Karen kreeg het zwaar op de kleuterschool. Buiten de huiselijke setting werd zij angstig, vond geen aansluiting met klasgenootjes en vertoonde onverklaarbaar probleemgedrag. Veel diagnoses passeerden de revue, variërend van PTSS of borderline tot een meervoudige persoonlijkheid en dissociatieve stoornis. Pas in 2015 na een onderzoek door het Centrum voor Consultatie en Expertise werd duidelijk waar mijn zus tegenaan liep, blikt Annemarijn terug. “Karen bleek een zware vorm van NLD te hebben, een non-verbale leerstoornis. Haar IQ was normaal, maar ze had de cognitieve ontwikkeling van een kind van tussen de drie en negen jaar, zo bleek uit het onderzoek van het CCE. Eindelijk begreep ik waarom ze bang was in te slapen, een fout te maken bij het koken. Het mooiste zou zijn als er - net als bij een jong kind - altijd iemand bij haar zou zijn. Nu dit niet kon, bood Sanuk Karen de veiligheid en nabijheid op de momenten dat er niemand was.”

Ondersteuning en veiligheid

Honden kunnen voor verschillende taken worden opgeleid. Bekend is de blindengeleidehond, maar er zijn ook ADL-honden die mensen met een fysieke beperking helpen, signaalhonden voor doven of slechthorenden, epilepsiehonden en diabeteshulphonden. De psychosociale hulphond is minder bekend, terwijl ook voor mensen die kampen met mentale gezondheid een speciaal hiervoor opgeleide viervoeter in huis veel kan betekenen. Sanuk ging in de buitenwereld tussen Karen en anderen in staan, zodat zij ook zonder begeleiding erop uit durfde te gaan. Ook hield de zus van Annemarijn veel van de natuur, maar verdwaalde als ze alleen op pad was. Waar haar begeleiding de tijd niet had om langer dan een halfuur met haar te wandelen, had Sanuk die wel en bracht hij haar op een gegeven moment weer thuis. 's Avonds lag hij aan haar voeteneinde zodat Karen zich veilig voelde.

Opleiding

Voordat een hulphond dit allemaal kan, gaat daar een uitgebreide opleiding en begeleiding aan vooraf vertelt Frank van Heumen, hoofd unit plaatsing bij Stichting Hulphond. “Voor mensen met psychische klachten leiden wij therapiehonden en PTSS-honden op. De therapiehond woont niet bij de cliënt thuis, maar speelt een belangrijke aanvullende rol in behandelingen. Hij brengt onder andere mensen tot rust waardoor de slagingskans van een therapie groter wordt. De PTSS-hond wordt wel bij de cliënt in huis geplaatst.”

Stichting Hulphond houdt met een eigen fokprogramma de selectie van pups in eigen hand. Plaatsing is op basis van bruikleen en met tien jaar gaat de hond met pensioen. Wanneer de hondjes acht weken zijn, schat de trainer in welke hondjes geschikt zijn als hulphond. “Verschillen in karakter zijn dan al duidelijk”, vertelt Arianne Le Duc, marketingmanager van de stichting. “De ene pup zit boordevol energie, de andere is heel voorzichtig. Een hulphond moet een beetje van beide hebben. Ook testen we hoe ze reageren op prikkels zoals geluid. Als een hondje na wat rumoer angstig in een hoekje gaat bibberen en niet herstelt, hebben we niet een ideale hulphond te pakken.”

Gastgezin

De geselecteerde hondjes gaan daarna naar een gastgezin waar ze blijven tot ze 15 maanden oud zijn. “Deze mensen leggen de basis”, gaat Le Duc verder. “Zij socialiseren de pups en voeden ze op met hulp van onze gastgezinbegeleiders. Op verschillende ijkmomenten bekijken wij hoe het gaat en met een jaar krijgen de pups ook een medische keuring. Als alles goed is, komen ze na ruim een jaar bij ons trainingscentrum in Herpen wonen.”

Hier werkt de trainer van Stichting Hulphond dagelijks met de dieren en besluit voor welke taken de hond het meest geschikt is. Van Heumen: “Wanneer wij een goed beeld hebben van de hond, maken wij de match met de cliënt. Dat is maatwerk, waarbij onze instructeurs vaak aan huis komen bij de hulpvragers om hen uit te leggen hoe zij de hond specifieke vaardigheden aan kunnen leren. Wij bewaken dan ook het dierenwelzijn. Daarvoor houden wij ook tijdens het werkzame leven van de hulphond regelmatig contact.”

Werken met pups

Kynologisch Instituut Vanuit 't Hart kiest een andere insteek. Claire heeft zelf het initiatief genomen om een aanvraag in te dienen en een intakegesprek gevoerd. Ook zal zij zelf de puppy uitzoeken en aanschaffen. “Wij werken veel met jongvolwassenen en zien dat zij goed in staat zijn om het hondje van jongs af aan in huis te hebben”, vertelt coördinator en casemanager van het instituut Esther van de Beek. “Het grote voordeel van werken met pups is dat de ontwikkeling van hond en VIP'er - zoals wij onze hulpvragers noemen - gelijk opgaat. Dag en nachtritme past zich aan, maar ook bijvoorbeeld het naar buiten gaan. Voor een jonge pup is het halen van het einde van de straat best spannend, maar voor hun VIP'er vaak ook. Samen vergroten ze langzaamaan hun wereld.”

VIP staat voor 'very important pup, person and process'. Van de Beek: “Met deze afkorting willen wij ook benadrukken dat het dierenwelzijn bij ons voorop staat. Iedere VIP'er ondertekent een document waarin de rechten van de hulphond zijn vastgelegd.”

Motivatie

Claire hoorde van het instituut via haar vriendin. Het idee dat zij meteen verantwoordelijk wordt voor de verzorging van het hondje spreekt haar aan. “Ik denk dat de zorg voor de pup voor mij een motivatie zal zijn om ook goed voor mijzelf te zorgen. Daarbij zal ik structuur in mijn leven moeten aanbrengen. Als zijn hesje uit is, heeft het hondje vrij en moet ie kunnen ravotten. Eventueel samen met mijn vriend, bij de opleiding vinden ze het belangrijk dat er een achtervang is.” Als een hondje is uitgekozen - de keuze is beperkt tot trainbare rassen als de golden of labrador retriever, spaniëls, poedels of kruisingen van deze rassen - gaat het

team van Vi-person en Vi-pup meteen aan de slag. Van de Beek: “Een week voordat de pup komt, komt de trainer bij de Vip’er langs om te kijken of alles in orde is. Het half jaar daarna zijn de trainingen thuis of in de omgeving. Langzaam maar zeker wordt de uitdaging groter en vragen we de Vip’er naar de hondenschool te komen om daar alleen of in een groep te trainen. De hond is op dat moment inmiddels in de pubertijd en heeft hier dan ook behoefte aan.”

In totaal duurt het traject gemiddeld 35 lessen en is de hond na anderhalf jaar gecertificeerd om aan de slag te gaan als basishulphond. Specifieke hulphondtaken moeten dan nog worden aangeleerd, want een hond moet eerst zelf geestelijk en lichamelijk volwassen zijn om deze te kunnen uitvoeren, licht Van de Beek toe. “Hier gaat het weleens verkeerd. De Vip’er heeft dan te hoge verwachtingen en denkt bijvoorbeeld dat de hond al feilloos nerveus gedrag herkent. Als de basis goed is, kan de hond dit zeker leren, maar hiervoor zijn nog wel vijf tot tien lessen extra nodig.”

Onderzoek

Verzekeraars vergoeden de psychosociale hulphond nog niet. De reden hiervoor is dat de meerwaarde van de hulphond onvoldoende bewezen is, zeggen zowel Esther van de Beek als Frank van Heumen. Opmerkelijk, want er ligt het nodige onderzoek naar de effectiviteit van hulphonden voor hen klaar. In de EPISODE-studie van de Erasmus Universiteit onderzoeken wetenschappers wat een hulphond kan betekenen voor mensen met ernstige epilepsie, en hoe deze voordelen in verhouding staan tot de kosten. Promovenda Emmy van Houtert van Universiteit Utrecht scheidt in haar onderzoek V-PWR 1.0 duidelijkheid over het effect van de interactie tussen hulphond en veteraan. Hoogleraar Onderwijs en Zorg aan de Universiteit van Amsterdam, Peer van der Helm, onderbouwde in 2021 al het toekennen van een vergoeding voor psychosociale hulphonden. Van de Beek heeft goede hoop dat de verzekeraars de mogelijkheden en voordelen van de hulphond gaan zien. “De psychosociale hulphond is zeker bij hen in beeld en ik denk dat er op een gegeven moment een vergoeding komt. Wanneer is alleen de grote vraag.”

Zelfstandig

Claire kan daar niet op wachten en is naar eigen zeggen goed op weg met het verzamelen van geld. “Ik wil studeren en om fysiek de lessen te kunnen volgen, heb ik een hulphond nodig. Verder kan de hond mij helpen om zelfstandig mijn leven op te bouwen. Ik krijg nu nog twee keer per week ambulante begeleiding, maar dat houdt een keer op.”

Haar lijden was uiteindelijk zo ondraaglijk dat Karen heeft gekozen voor het starten van een euthanasietraject. Eind vorig jaar is zij overleden. Annemarijn: “Meerdere keren heeft Karen gezegd niet te willen gaan, voordat Sanuk zou sterven en ook dat ze het zonder haar hond nooit zo lang zou hebben volgehouden. Dat mijn zus zestig jaar oud heeft mogen worden, hebben we te danken aan haar hulphond die nu bij goede vrienden van zijn pensioen geniet.”